

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma: Pfv.V.21.394/2015/6.

A tanács tagjai:

Dr. Bartal Géza a tanács elnöke

Dr. Cseh Attila előadó bíró

Dr. Madarász Anna bíró

A felperes:

...

A felperes képviselője:

Dr. Dömös Erzsébet ügyvéd

Az alperes:

...

Az alperes képviselője:

Dr. ... jogtanácsos

A per tárgya:

Jogalap nélküli gazdagodás

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Felperes

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Pesti Központi Kerületi Bíróság 27.P.87.098/2014/6.

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 57.Pf.640.931/2014/8.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 10.000 (tízezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 320.300 (háromszázhuszezer-háromszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes sorkatonai szolgálatának teljesítése során 1987-ben súlyos balesetet szenvedett, amelynek következtében mozgáskorlátozottá vált, kerekesszék használatára szorul.
- [2] Az alperes közlekedési többletköltség címén a balesetet követően hozott több határozatában járadékot állapított meg a felperes részére, és több alkalommal személygépkocsi vásárlásához is hozzájárult.
- [3] A Pesti Központi Kerületi Bíróság a felperes - egyebek mellett -

személygépkocsi fenntartási és üzemeltetési járadék iránti keresete tárgyában indult perben hozott 14.P.90.348/2007/9. számú ítéletével 2004. január 1-től havi 40.000 forint üzemeltetési járadék megfizetésére kötelezte az alperest, aki - az előzetesen végrehajtható ítéleti rendelkezésre tekintettel - 2008. július 22-én 2.563.131 forintot, majd 2008. augusztus 1. és 2009. november 30. között több részletben további 640.000 forintot fizetett ki a felperesnek. A Fővárosi Bíróság 2009. május 9-én hozott 57.Pf.636.064/2008/5. számú másodfokú ítéletével az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, a felperes keresetét teljes egészében elutasította. Az elsőfokú ítélet alapján kifizetett összeget a felperes az alperes 2009. november 9-i felszólítására nem fizette vissza, az összesen 3.203.131 forintot a gépkocsi üzemeltetésére és a korábbi években e célra rokonaitól, barátaitól kapott kölcsönök visszafizetésére fordította.

- [4] A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2012. december 4-én kelt 27.P.85.489/2012/21. számú ítéletével kötelezte az alperest a felperes részére gépkocsi szerzés támogatása címén 5.946.960 forint, továbbá 2010. július 1-től az ítélethozatalig terjedő időre 1.232.160 forint lejárt, és 2013. január 1-től havi 41.072 forint folyamatos gépkocsi fenntartási járadék megfizetésére. Az ítéletben egyúttal a felperest 2.563.131 forint, majd 26. sorszámú kiegészítő ítéletében további 640.000 forint és járulékaik alperes részére történő megfizetésére kötelezte. A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék 57.Pf.633.109/2013/4. számú részítéletével a keresetre vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezést részben megváltoztatta, a gépkocsi szerzés támogatás címén megítélt összeget 5.696.960 forintra leszállította, továbbá a járadék összeg után kamatfizetésre is kötelezte az alperest. A viszontkeresetre vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezéseket hatályon kívül helyezte, és ebben a keretben az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

Az alperes viszontkeresete és a felperes ellenkérelme

- [5] A megismételt eljárásban fenntartott viszontkeresetében az alperes jogalap nélküli gazdagodás címén 2.563.131 forint és járulékaik és további 640.000 forint és járulékaik, összesen 3.203.131 forint és járulékaik megfizetésére kérte kötelezni a felperest.
- [6] Arra hivatkozott, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság 14.P.90.348/2007/9. számú elsőfokú, előzetesen végrehajtható ítélete alapján kifizetett, a viszontkeresetében érvényesített összegek a másodfokú elutasító ítélet által jogalap nélkülivé váltak, így azokat a felperes a Ptk. 361. §-a alapján visszafizetni köteles. Utalt arra, hogy a kifizetett összegek nem tekinthetők életfenntartás céljára adott juttatásnak és a Ptk. 361. § (2) bekezdése sem alkalmazható rájuk, mert a felperes azokat saját érdekkörében használta fel, az a hivatkozása pedig, hogy az összegeket a felperes felélte, illetve korábbi kölcsönök

visszafizetésére fordította, a gazdagodástól való elesésnek nem minősül, így annak megtartására nem ad alapot. A felperesnek a visszafizetéssel számolnia kellett, mert tudatában volt annak, hogy a teljesítésre az előzetes végrehajthatóság miatt, nem jogerős ítélet alapján került sor.

- [7] Másodlagosan kérte kérelmét beszámításként elbírálni.
- [8] A felperes viszontkereseti ellenkérelmében a viszontkereset elutasítását kérte. Hivatkozott arra, hogy a gépjárműre szüksége volt, annak fenntartásával költségei merültek fel. Álláspontja szerint az alperes által kifizetett gépkocsi fenntartási költségeinek visszafizetésére nem köteles, mert azoktól a visszakövetelés előtt elesett.

Az első- és másodfokú ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság a viszontkereset szerint marasztalta a felperest.
- [10] Határozata indokolásában a Ptk. 361. § (2) bekezdésében foglaltak kapcsán kifejtette, hogy a gazdagodástól való elesés nem pusztán azt jelenti, hogy a gazdagodás a visszakövetelés időpontjában már nincs meg, ahhoz a gazdagodó akaratán és befolyásán kívül álló objektív körülmény fennállta szükséges, amelynek eredményeként következik be a gazdagodástól való elesés. A felperes által állított körülmények nem vonhatók ebbe a körbe. Maga állította, hogy saját elhatározásából és érdekkörében költötte el a kifizetett összegeket. Utalt az e körben következetes bírói gyakorlatra (BH1987.312., BH1993.500).
- [11] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Az elsőfokú bíróság indokolását kiegészítve kiemelte, hogy a felperesnek a nem jogerős ítéleten alapuló - az előzetes végrehajthatóság miatt, jogerőre emelkedés előtt teljesített - kifizetés esetében számolnia kellett a visszatérítési kötelezettséggel, különösen arra figyelemmel, hogy a marasztalás ellen az alperes fellebbezéssel élt. A jogerős ítélet kihirdetése és kézbesítése után pedig e kötelezettségével még inkább számolnia kellett. A másodfokú bíróság rámutatott, hogy a gazdagodástól való elesést a felperesnek kellett volna bizonyítania [Pp. 164. § (1) bekezdés], amely kötelezettségének sem a mások által nyújtott kölcsönökről szóló okiratokkal, sem a házastársa által tett tanúvallomással nem tudott eleget tenni. Az indítványozott szakértői bizonyítást az elsőfokú bíróság alappal mellőzte, mert a gazdagodástól való elesés ténykérdés, nem szakkérdés.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [12] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és a viszontkereset elutasítását kérte. Megsértett jogszabályhelyként -

tartalmilag - a Ptk. 361. §-át jelölte meg.

- [13] Arra hivatkozott, hogy az első- és a másodfokú ítéletek „jogellenesek, irat- és határozatellenesek és irreális rendelkezéseket tartalmaznak”.
- [14] Kérelme indokolásában kifejtette: az alperes jelen perben jogalap nélküli gazdagodás címén visszakövetelt korábbi kifizetéseinek alapját képező elsőfokú (14.P.90.348/2007/9. számú) és a keresetét az üzemeltetési járadék vonatkozásában elutasító másodfokú (Pf.636.064/2008/5. számú) ítéletek megállapították, hogy a gépkocsira nem vitásan rászorul, az sem vitás, hogy annak üzemeltetése nyilvánvalóan költségekkel jár, de a költségeket bizonyítani tartozik. Ezért nem jogalap nélkül jutott a járadékhoz, csak az összecszerűséget kellett bizonyítania. Utalt a balesetet követően az alperes által hozott határozatokra, amelyek kifejezetten rögzítették közlekedési többletköltség-térítésre való jogosultságát, amelyet ténylegesen is kapott, egészen az 1999-ben 1.240.000 forint egyösszegű általános kártérítést megállapító alperesi határozatig, amelyet követően gépkocsi üzemeltetésével kapcsolatos járadékban nem részesült, ez irányú igényét az alperes folyamatosan elutasította. Minderre tekintettel álláspontja az volt, hogy az előzetes végrehajtás miatt alperes által kifizetett összeget (jog)alappal használta fel a megelőző években rokonaitól, barátaitól kapott kölcsönök visszafizetésére, és nem gazdagodott azzal.
- [15] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte. Hangsúlyozta, hogy a viszontkeresettel érintett összeget a korábbi, előzetesen végrehajtható elsőfokú ítéletre tekintettel fizette ki a felperesnek, nem önkéntes teljesítésként. A felperes keresetét tekintetben elutasító jogerős ítéletre tekintettel a korábbi perben érintett időszakra vonatkozóan fizetési kötelezettsége nem állt fenn. A felperes felülvizsgálati kérelme valójában az ítélt dolog ismételt - közvetett - vizsgálatára irányul, de a jelen perben a korábban jogerősen elutasított igény jogalapjának megállapítására nincs lehetőség.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [16] A Pp. 270. § (2) bekezdésének és a Pp. 275. § (3) és (4) bekezdéseinek együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja anyagi jogi jogszabálysértés, vagy eljárási szabálysértés lehet, utóbbi azonban csak akkor, ha az az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bír.
- [17] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [18] A felülvizsgálati eljárás eredményeként a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból - a Ptk. 361. § mint anyagi jogi szabály megsértése miatt -

nem jogszabálysértő.

- [19] Elöljáróban a Kúria kiemeli: a polgári perben eljáró bíróság a felek által perbe vitt igények (kereset/viszontkereset/kifogások) tárgyában hoz határozatot, a kérelmek keretein belül [Pp. 3. § (1)-(2) bekezdések, 215. §]. A perbeli igények megalapozottsága felől - azok jogi természetét is figyelembe véve - érdemi határozatában (ítélet) dönt. Ennek során az ún. marasztalási (például járadék fizetésére kötelezés iránt előterjesztett) kereseteknél először az igény anyagi jogi értelemben vett jogalapjáról határoz, és annak fennállta esetén - az ellenkérelemben előadottaktól függően - vizsgálja a kereset összegszerűségét. Szükség esetén akár a jogalap, akár az összegszerűség tekintetében bizonyítást rendel el, és a bizonyításra kötelezett fél által felajánlott bizonyítás eredménye alapján hoz határozatot. Ha az összegszerűség bizonyíthatatlansága miatt a kereset elutasítására kerül sor, az igényt érvényesítő fél konkrét perbeli igényének jogalapja mintegy „elenyészik”, függetlenül attól, hogy annak fennállta az eljárás alatt meglévőnek látszott. A marasztalási típusú kereset elutasításánál - jogi természetéből adódóan - nem „marad fenn” a jog (a jogalap) a követelésre azért, mert a kereset elutasítására „csak” a dogmatikailag és logikailag a jogalap fennálltának vizsgálatát követő összegszerűség bizonyíthatatlansága miatt/okán került sor. [Ettől eltérő és kizárólag eljárásjogilag értelmezhető a Pp. 123. § szerinti ún. megállapítási keresetek esetköre, illetve a Pp. 213. § (3) bekezdése szerinti közbenső ítélet alkalmazásának lehetősége, amelyeknek azonban a jelen perben relevanciája nem volt.]
- [20] A felperes részére a Pesti Központi Kerületi Bíróság 14.P.90.348/2007/9. számú nem jogerős, előzetesen végrehajtható ítéletével üzemeltetési járadék címén megítélt összegek a keresetet teljes egészében elutasító másodfokú, jogerős ítélet által mintegy „elveszítették” jogalapjukat is, így a felperes azok megtartására csak a jogalap nélküli gazdagodást szabályozó Ptk. 361. § szerinti - a (2) bekezdésben írt kivételek körébe nem tartozó - esetben lett volna jogosult.
- [21] Hangsúlyozza a Kúria, hogy egy konkrét, meghatározott polgári perben érvényesített igény csak az ott elbírált kereseti kérelem jogerős ítéletben megállapított alapossága esetén bír jogalappal. A perbeli igénynek nem biztosít - közvetetten sem - jogalapot az, hogy korábbi határozatával/magatartásával az ellenérdekű fél (jelen esetben az alperes) a hasonló jogcímen előterjesztett kérelmeket elismerte, illetve saját határozatával hasonló járadékigényre való jogosultságot állapított meg. Ilyen - a felperes által a felülvizsgálati kérelmében hivatkozott - „jogalap-keletkeztetés” a konkrét perbeli igényre vonatkozóan nem hozható létre, mert ez egy korábban elismert igény jogalapjának meg nem engedett kiterjesztését jelentené a perben érvényesített, a korábbtól elkülönülő, új igényre.
- [22] Mindez nem jelenti azt, hogy a felperes gépjármű szerzési

támogatás, illetve üzemeltetési járadék iránti joga egybéként nem állhatna fenn. Ezt igazolja a Fővárosi Törvényszék jelen eljárás előzményi szakában hozott 57.Pf.633.109/2013/4. számú részítélete, amelyben a bíróság a felperes mindkét irányú igényét - a határozatban foglalt tartalommal - alaposnak ítélte.

- [23] Az eljáró bíróságok helytállóan vizsgálták a felperes jogalap nélküli gazdagodás visszatérítésével kapcsolatos hivatkozását és okszerű következtetést vontak le arra vonatkozóan, hogy a felperes nem bizonyította a gazdagodástól történt - jogi értelemben vett - elesését.
- [24] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a nem jogszabálysértő jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [25] A Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése értelmében kötelezte a felperest a felülvizsgálati eljárási költség alperes részére történő megfizetésére, amelynek összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése alapján állapította meg.
- [26] A költségmentesség folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték viseléséről a Kúria a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján rendelkezett.
- [27] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdésére figyelemmel tárgyaláson kívül bírálta el.
- [28] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

, 2016. december 1.

Dr. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, dr. Cseh Attila s.k. előadó bíró, dr. Madarász Anna s.k. bíró